

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Teze diplomové práce

Daňová exekuce – efektivní nástroj ke snížení daňových nedoplatků

Bc. Ilona Ujhelyiová

© 2015 ČZU v Praze

Souhrn

Hlavním donucovacím prostředkem při vymáhání daňových nedoplatků je daňová exekuce. Jejím cílem je co nejefektivněji vybrat splatné daně a také jejich příslušenství. Největším věřitelem a největším subjektem na trhu je stát. Celková výše daňových nedoplatků ke konci roku 2013 činila 148,941 mld. Kč. Tato částka vypovídá mnohé, například i to, že je nezbytné, aby se postavení státu jako věřitele posílilo. Stát má sice své prostředky, jak se domoci zaplacení daňových nedoplatků, ale z provedených analýz je zřejmé, že je nutné zakotvit do našeho právního řádu další možné legislativní úpravy, které by tuto pozici státu posílily.

Klíčová slova

daně, daňové nedoplatky, daňový řád, daňová exekuce, dražby

Cíl práce a metodika

Cílem této diplomové práce je na základě analýzy a rozborů vymáhaných a vymožených daňových nedoplatků zhodnotit jednotlivé způsoby daňových exekucí, poukázat na příčiny vzniku daňových nedoplatků, navrhnout možnosti, jak zvýšit efektivitu vymáhání, a to zejména možným zakotvením určitých právních norem v našem právním systému.

Teoretická část je vypracována na základě studia literatury, analýzy právních předpisů a dostupných internetových zdrojů. Je obsahově zaměřena na definici základních pojmů souvisejících s daňovou exekucí a sloužící zejména k hlubšímu pochopení dalšího textu. Praktická část je zaměřena na analýzy daňových příjmů, analýzy efektivitu vymáhání jednotlivých druhů daní a analýzy efektivitu jednotlivých způsobů exekucí, a to na základě rozborů vymáhaných a vymožených daňových nedoplatků. V závěru práce jsou definovány nejzávažnější faktory, které negativně ovlivňují vymáhání daňových nedoplatků a také návrhy a náměty, které by mohly pomoci při zajištění a vymáhání nedoplatků v legislativní, organizační i technické oblasti. Na příkladu z praxe byly využity osobní zkušenosti a poznatky autorky práce získané při své praxi na Finančním úřadě v Českých Budějovicích, Územním pracovišti v Českých Budějovicích, na oddělení vymáhacím. Zároveň jsou na základě zjištění a provedených analýz podány návrhy a doporučení. Práce byla zpracována na základě teoretických metod kvantitativního a kvalitativního zkoumání.

Závěry a doporučení

Jak vyplývá z provedených analýz, nejrozšířenějším a nejúčinnějším prostředkem k vymožení daňových nedoplatků je exekuce formou příkázání úhrady pohledávek z účtu poskytovatele platebních služeb. Exekuce srážkami ze mzdy je další hojně využívanou formou daňové exekuce, avšak její efektivita je negativně ovlivněna omezenými možnostmi správce. Dlouhotrvajícím trendem je pokles efektivitu daňové exekuce formou prodeje nemovitých věcí. U řízení výkonu rozhodnutí vedených příslušnými soudy a soudními exekutory je dlouhodobě patrná klesající úroveň uspokojení daňových pohledávek. I pět let po nabytí účinnosti nového insolvenčního zákona, přetrvává trend velmi nízké efektivitu těchto řízení z hlediska výtěžnosti. Pozitivní odraz na efektivitu vymáhání má osobní jednání a komunikace pracovníků správce daně s dlužníky. V roce 2013 byla takto vybrána částka odpovídající 58,3 % z celkové částky 7,5 mld. Kč vymožených nedoplatků všemi dostupnými způsoby.

Výrazný nárůst daňových nedoplatků nelze připisovat pouze intenzivnější kontrolní a vyhledávací činnosti správců daní. Tato skutečnost vypovídá zejména o jiném důvodu nárůstu nedoplatků, a to o druhotné platební neschopnosti daňových subjektů z důvodu hospodářské recese, která se v inkasu daňových příjmů projevuje opožděně. V roce 2013 došlo k dalšímu nárůstu druhotné platební neschopnosti, která vedla v mnoha případech k omezení nebo k úplnému ukončení podnikání některých firem, u nichž však v evidenci finančních úřadů zůstávají vysoké daňové nedoplatky.

Mezi podstatné změny, které by kladným způsobem mohly ovlivnit celkovou efektivitu vymáhání daní a také konečnou výši příjmu, lze uvést:

- Legislativní cestou dosáhnout přijetí takové zákonné úpravy, která by znovu zavedla trestnost přípravy trestného činu „Zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby“ a byla by tak účinným nástrojem v boji proti daňovým únikům.
- Založení nových obchodních korporací, ale i účast na vedení těchto společností, podmínit daňovou bezdlužností všech jednatelů a společníků.
- Legislativně upravit možnost zmrazit majetek daňového dlužníka (generální inhibitorium) po nařízení daňové exekuce (obdobnou pravomoc mají soudní exekutoři) a zakotvit tak neúčinnosti právních úkonů, jimiž se daňový subjekt snaží zbavit svého majetku.

- Umožnit správci daně snadným způsobem zrušit společnost, která je nekontaktní či má sídlo podnikání na fiktivních adresách nebo dokonce na obecním či městském úřadě.
- Usnadnit správci daně možnost zrušit obchodní korporace či živnostenské listy osobám, které si neplní své daňové povinnosti a zabránit tak růstu dalších daňových nedoplatků.
- Umožnit přímý přístup pracovníkům vymáhacích oddělení finančních úřadů do veřejnoprávních registrů, již existujících databázích bank, leasingových společností, pojišťoven a ostatních správních úřadů, jakož i zdravotních pojišťoven a české správy sociálního zabezpečení za účelem zjištění nezbytných údajů potřebných k vymáhání daňových pohledávek státu.
- Zajistit zřízením jednotného inkasního místa potřebné propojení s jednotlivými orgány státní správy, sloučit tak výběr daní s důchodovým pojištěním a zdravotním pojištěním.
- Zavést povinnost zřídit si datovou schránku i pro podnikající fyzické osoby, a to především z důvodu časté nekontaktnosti podnikajících osob.
- Legislativní úpravou umožnit provést exekuci na účty u bank, které nejsou vedeny na jméno daňového dlužníka, ale na kterých jsou prokazatelně jeho finanční prostředky.
- Legislativně podmínit, například formou souhlasu správce, provedení zápisu vkladu vlastnického práva nového majitele nemovité věci do katastru nemovitostí úhradou daně z převodu nemovitostí.
- Legislativně upravit nečinnost soudních exekutorů v případě „blokování“ majetku dlužníka a stanovit tak přesnou legislativní lhůtu pro nečinnost, po jejímž uplynutí by pokračoval v exekuci další oprávněný v pořadí.
- Vytvořit celorepublikovou databázi daňových dlužníků, do které by měl přístup nejen správce daně.
- Legislativně upravit lhůtu pro ukončení likvidace společnosti a stanovení právní odpovědnosti statutárních orgánů v případě jejího nedodržení.

Výběr daní je dlouhodobým bojem mezi daňovým subjektem, který se snaží minimalizovat své daňové povinnosti a státem, který se snaží uhájit své příjmy. Řešení pro zlepšení dané situace spatřuji především ve vytváření takového legislativního prostředí,

aby se státu dařilo vybírat daně efektivně a v dostatečné výši. Základ k vyšší efektivitě vymáhání daňových nedoplatků je však nutno položit především v legislativní oblasti.

Seznam použitých zdrojů

BAKEŠ, Milan a kol. *Finanční právo*. 6. upr. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. 519 s. ISBN 978-810-7400-440-7.

NOVOTNÝ, Pavel. *Exekuční řád praktická příručka pro věřitele*. Praha: GRADA Publishing, spol. s r.o., 2001, 158 s. ISBN 80-247-0111-1.

KUBÁTOVÁ, Květa a Leoš VÍTEK. *Daňová politika: teorie a praxe*. Vyd. 1. Praha: Codex Bohemia s.r.o., 1997, 264 s. ISBN 80-859-6323-X.

PORADCE 2011/4: Daňový řád nový zákon s komentářem. Český Těšín: PORADCE s.r.o., 2010. ISSN 1211-2437.

PORADCE 2015/6: Daňový řád s komentářem. Český Těšín: PORADCE s.r.o., 2015. ISSN:1211-2437.

SVÁTKOVÁ, Slavomíra. *Bakalářské minimum z daní*. 1994. vyd. Praha: TRIZONA, 1994. Příručky praktických podnikatelů, 23. ISBN 10.1038/85573.

VONDRÁKOVÁ, A. a kol. – Meritrum – *Vymáhání pohledávek*. Vyd. 2. Praha: Wolters Kluwer ČR a.s., 2011. 896 s. ISBN: 978-80-7357-686-8.

Informace o činnosti daňové správy České republiky za rok 2004-13. Ministerstvo financí, Praha.

Výsledky činností územních finančních orgánů za rok 2005. Ministerstvo financí, Praha, č. j.:48/54444/2006-481.

Výroční zpráva Finanční správy ČR za rok 2013. Generální finanční ředitelství, Praha.